

Az én Ady-élményem

Adyról személyes emlékem — hogy őt láthattam vagy hallhattam volna — nincsen. De verseivel már fiatalon találkoztam és láttam, hogy a dolgozók és a munkások szívében milyen mélyen él Ady. Ezzel kapcsolatban nagyon sok élményem gyűlt össze.

A harmincas években a budapesti fiatal munkásokat megragadta az a fejlődő és erősödő kulturális érdeklődés, ami akkoriban a szervezett és öntudatos munkásság körében kibontakozott. A dalárdák, színjátszók, előadók tevékenységével párhuzamosan a könyvolvasásnak valóságos láza terjedt el, s ennek a hatása magával ragadta a fiatalokat. A kölcsönzéstől rongyos lapokká olvasott könyveket erős csomagoló papírba kötötték, hogy legyen, ami összetartsa, s így adták tovább a sokszor munkanélküliséggel küzdő olvasóknak. Olyan évek voltak ezek, amikor a legtöbb munkáscsaládban egyáltalán nem jutott könyvre. Pedig nagy volt az érdeklődés. A munkásság kultúrájának legszebb értékei bontakoztak ki azokban a kis szobákban, kertekben vagy ligetben, kirándulásokon, amikor a baráti körökben egy-egy olvasmány tartalmát megvitatták és a közösségben életre kelt a mű, a hozzászólásoktól a részletek jelentőséget kaptak.

Ebben az élő, eleven kultúrában jelentős helyet kapott Ady Endre. Én Adyt előbb hallottam szavalatként, mint olvastam volna. De amikor olvastam, ösztönösen, mint sok fiatal, megéreztem, hogy van valami benne a számomra, de mindennek a tudatos felismerése később jött. A „Vér és arany” költője nemcsak a szerelem és a pénz témáiról írt megrázóan, hanem a „Bús koldusok Magyarorszájáról”, nyomorról, a „proletár fiúról”, „menekülésről az úri viharból”. Nagy költőnk, aki körül talán a leghevesebb viták bontakoztak ki, a legmeggyőzőbb erővel és elkötelezettséggel vallotta a proletárság igazát. Ascher Oszkártól hallottam először szavalni Ady verseit. Sok mindent nem értettünk meg, de amikor Dózsa Györgyről szólt, a kurucokról, a forradalom lángjáról, ami a grófi szérún tombol és a vármegyeházára csap, akkor már tudtuk, hogy Petőfi követőjét szeretjük Adyban. Ady megértése egyáltalán nem volt könnyű feladat. Tudtuk, hogy nem a munkásság soraiból jött, nem volt szorosabb kapcsolatban a mozgalommal, de amikor testvérének nevezte a magyar proletárt, és a keleti égen ragyogó vörös csillagról írt, mindnyájunk teljes belső elismerését váltotta ki.

Aztán múltak az évek, megváltozott életünk, és Adyt ezekben az évtizedekben a tömegek végleg elfogadták magukénak. Ha napjainkban körültekintünk a munkásotthonokban és a művelődési házakban, Ady költészetének távoli és mégis meglepően közvetlen erejű hatásáról győződhetünk meg. Évtizedek múlásával egyre magasabb a kultúrigény, amely legnagyobb íróinkat, költőinket méltó helyükre emeli. Ady neve a dolgozók között jelszó és szimbólum, a haladás, a társadalmi elkötelezettség szimbóluma. Felkiáltása követelés: „Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek, Vagy marad régiben a bús magyar élet.” (Fölszállott a páva.) Aztán együttérzünk vele, amint kijelenti: „Nagyobb igaza sose volt népnek” „Vagytok: a Ma, vagytok: a Holnap.” (Csák Máté földjén.)

Születésének századik évfordulóján a legkülönbözőbb módokon emlékeznek meg róla. A példákat felsorolni nehéz lenne, de a megemlékezések mind sokszíntűen, gazdagon mutatják be Ady életét, alkotását. Azt a költőt, akinek a legnagyobb öröme fejeződik ki abban, hogy „ifjú szívekben élhet”.

Petőfi, József Attila, Ady, Móricz neve nemcsak olvasmányélményt jelent szá-

munkra, hanem közösségit. Népünk kultúrájának olyan tényezőit, amelyeknek az eszmei ereje tovább terjed és mélyül. Ennek a közössé válásnak az örömét érzi az, aki a sok évvel ezelőttinek a továbbáramlását és újra felelevenedését tapasztalja napjaink kultúréletében. Ady pedig, úgy látszik, az egyik legdinamikusabb mozgató ereje a fejlődésnek.

HORGAS BÉLA
ÍRÓ

Vakügetés

Tizenhét évesen találkoztam először Ady verseivel — korábban csak olvastam, szavaltam némelyiket az iskolában, de a találkozás csak később esett meg. Igaz, akkor is „hivatalos keretek” között, a középiskolában. Technikumba jártam, 1955-öt írtunk, a magyar irodalom oktatása nem volt különösebben mély, de én mindig előre tanultam, és olyasféleket is elolvastam, amj nem tartozott a tananyaghoz. Szerettem olvasni, és fontos volt nekem a tanárom becsülése — még az érettségim is az ő kedvéért választottam nyelvtantételelem példamondatainak Verhaeren- és Poe-idézeteket; ámult-bámult a Műgyetemről érkezett elnök, micsoda színvonal, a tanárom hízott, és még én is nyertem vele, mert megszereztem az elnök jóindulatát, amire a szak-tárgyi közepesek kicsikarásánál ugyancsak szükségem lett. Amikor harmadikban Ady került sorra, beleolvastam kötetébe, és megragadtam *A Gare de L'esten* című versnél, annak is két szakaszánál; úgy éreztem, hogy ez bizony pontosan rólam, vagyis belőlem szól. A kiválasztott szakaszokból különösen a két-két kezdősort vettem magamra, bár megmagyarázni nem tudtam, hogy miért. Mikor tanárunk megkérdezte, hogy ki szereti Adyt és ki emlékszik valamire a verseiből, én persze nyom-ban jelentkeztem és a vers címét ügyesen megkerülve (nem tudtam, hogyan kell kiejteni) idéztem a két nevezetes szakasz első sorait, hatalmas derűtséget keltve az osztályban. Még az első két sort csak eltúrték („Most fűt bolond-sok álmom alá / A fűtűös, barna szörnnyeteg”), de a másik két sor nyomán már felcsattant a nevetés:

*Csipkésen, forrón, illatosan
Csak egyszer hullna még reám*

Tanárom egy kézmozdulattal elhallgattatta a vihogó osztályt és megkérdezte, hogy miért tetszik ez nekem. Makogtam valamit, vörös voltam és dühös, tanárom leültetett és Párizsról mesélt, érdekes volt, de nem tudtam meg belőle, hogy azok a sorok miért tetszenek nekem annyira. Mert tetszettek, a kínos jelenet ellenére is, vagy annál jobban, ma is tetszenek, másképpen, de talán semmivel sem kevésbé. Azóta persze már elkészültem a magyarázattal, s ha most le is írom, akkor valamiképpen szeretnék elégtételt szolgáltatni annak a tizenhét éves, törekvő diáknak, aki — remélem — ma is él még.

Annyit persze már akkor is sejtettem, hogy a mozdony neve — fűtűös, barna szörnnyeteg — sokat számít: hiszen ezzel utaztam én is Budapestre évente nyolcszor-tízszer, azt bámultam gyerekkoromban az órház léckerítésére tapadva, borzongva a gyönyörűségtől, ha prűszkölve-dörögve elvágatott előttem. És azon sem töprengtem, hogy miért barna, ha valójában fekete, mert olyan jól hangzott az egész, a „bolond”